

Б. Грінченко, П. Тичина, М. Рильський

Ще не вмерла Україна

ПАТРІОТИЧНІ ПОЕЗІЇ

Б. Грінченко, П. Тичина, М. Рильський

Ще не вмерла Україна

ПАТРІОТИЧНІ ПОЕЗІЇ

Харків
«ФОЛІО»
2015

ББК 84(4УКР)
Г82

Художник-оформлювач
О. Д. Кононученко

Грінченко Б., Тичина П., Рильський М.

Г82 Ще не вмерла Україна: патріот. поезії / Б. Грінченко, П. Тичина, М. Рильський; худож.-оформлювач О. Д. Кононученко. — Харків: Фоліо, 2015. — 31 с.

ISBN 978-966-03-7229-0.

Творча спадщина Б. Грінченка, П. Тичини і М. Рильського збагатила скарбницю української та світової літератури. У поезіях, які увійшли до збірки, відображаються теми любові до Батьківщини; оспівування краси природи рідного краю, захоплення силою та міцністю духу українців.

ББК 84(4УКР)

ISBN 978-966-03-7229-0

© О. Д. Кононученко, художнє
оформлення, 2015

БОРИС ГРІНЧЕНКО

(1863—1910)

Землякам, що збираються раз на рік на Шевченкові роковини співати Гімн «Ще не вмерла Україна»

Ще не вмерла Україна,
Але може вмерти:
Ви самі її, ледачі,
Ведете до смерти!

Україна вам не мати:
Є вам інша пані,
Зрадних прадідів нікчемних
Правнуки погані!

Не хваліться, що жива ще
Наша воля й слава:
Зрада їх давно стоптала,
Продала, лукава!

Тільки той достойний щастя,
Хто боровсь за його,
Ви ж давно покірні слуги
Ледарства гидкого.

Ваші предки торгували
Людськими правами,
Їх продавши, породили
Вас на світ рабами.

Ви ж давно не люди — трупи,
Без життя і сили,
Ваше місце — кладовище,
Ями та могили.

Не пишайтеся ж у співах
Ви козацьким родом:
Ви — раби, хоча й пани ви
Над своїм народом!

Як живі покинуть мертвих,
Щоб з живими стати,
«Ще не вмерла Україна!»
Будемо співати.

Як живі покинуть мертвих, —
Прийде та година,
Що ділами, не словами,
Оживе Вкраїна!

ПАВЛО ТИЧИНА

(1891—1967)

Квітчастий луг...

Квітчастий луг і дощик золотий.
А в далині, мов акварелі, —
Примружились гаї, замислились оселі...
 Ах, серце, пий!
 Повітря — мов прив'ялий трунок.
 Це рання осінь шле цілунок
 Такий чудовий та сумний.

Стою я сам посеред нив чужих,
Немов покинута офіра.
І слухає мій сум природа. Люба. Щира.
 Крізь плач, крізь сміх.
 Вона сама — царівна мила —
 Не раз свій смуток хоронила
 В самій собі, в піснях своїх.

Стою. Молюсь. Так тихо-тихо скрізь, —
Мов перед образом Мадонни.
Лиш від осель пливуть тужні, обнявшись,
 дзвони, —
 Узори сліз.
 Лише з-над хмар часом прилине
 Прощання з літом журавлине —
 Погасле, як грезет із риз...

Гей, над дорогою стоїть верба,
Дзвінки дощові струни ловить,
Все вітами хитає, наче сумно мовить:
 Журба, журба...
 Отак роки, отак без краю
 На струнах Вічності перебираю
 Я, одинокая верба.

Світає...

Світає...

Так тихо, так любо, так ніжно у полі.
Мов свічі погаслі в клубках фіміаму,
В туман загорнувшись, далекі тополі
В душі вигравають мінорную гаму.

Вже дні поволі...

Так тихо, так любо, так ніжно у полі.

Світає...

Все спить ще: і небо, і зорі безсилі,
Лиш птах десь озвався спросоння ліниво
Та темний бовван на козацій могилі
Про давнє, минуле кричить мовчазливо.

Видніє щохвилі.

Все спить ще: і небо, і зорі безсилі.

Світає...

Проміннями схід ранить ніч, мов мечами,
Хмарки по всім небі й собі взолотіли.
Безмовні тумани тремтять над полями.
Підхоплююсь з ними і я, посвіжілий.
О, глянь, що над нами!
Розкраяно небо — мечами, мечами...

Скорбна мати

Пам'яті моєї матері

Проходила по полю
Обніжками, межами.
Біль серце опромінив
Блискучими ножами!

Поглянула — скрізь тихо.
Чийсь труп в житах чорніє...
Спросоння колосочки:
Ой радуйся, Маріє!

Спросоння колосочки:
Побудь, побудь із нами!
Спинилась Божа Мати,
Заплакала сльозами.

Не місяць, і не зорі,
І дніти мов не дніло.
Як страшно!.. людське серце
До краю обідніло.

II

Проходила по полю —
Зелене зеленіє...
Назустріч учні сина:
— Возрадуйся, Маріє!

Возрадуйся, Маріє:
Шукаємо Ісуса.
Скажи, як нам простіше
Пройти до Еммауса?

Звела Марія руки,
Безкровні, як лілеї:
Не до Юдеї шлях вам,
Вертайте й з Галілеї.

Ідіте на Україну,
Заходьте в кожну хату —
Ачей вам там покажуть
Хоч тінь його розп'яту.

III

Проходила по полю.
В могилах поле мріє —
Назустріч вітер віє —
Христос воскрес, Маріє!

Христос воскрес? — не чула,
Не відаю, не знаю.
Не будь ніколи раю
У цім кривавім краю.

Христос воскрес, Маріє!
Ми — квіти звіробою,
Із крові тут юрбою
Зросли на полі бою.

Мовчать далекі села.
В могилах поле мріє.
А квітка лебедіє:
О згляньсь хоч ти, Маріє!

IV

Проходила по полю...
— І цій країні вмерти? —
Де він родився вдруге, —
Яку любив до смерти?

Поглянула — скрізь тихо.
Бує дике жито.
— За що тебе розп'ято?
За що тебе убито?

Не витримала суму,
Не витримала муки, —
Упала на обніжок,
Хрестом розп'явши руки!..

Над нею колосочки
«Ой радуйся!» — шептали.
А янголи на небі —
Не чули і не знали.

Весна

(З Баратинського)

Весна, весна! Яка блакить,
який кругом прозор!
Садками ходить брунькоцвіт,
а в небі — злотозор.

Весна, весна! Який там гон
на крилах вітерка? —
то в вишині біжить, зника
хмар-хмарова ріка.

Шумлять згори шум-пінярі;
ріка своїм хребтом

несе торжественно вперед
веселий, скреслий лом.

Ще синій ліс не взеленів,
але квіток проріст
уже підняв і розрізнив
торішний злеглий лист.

А там в високій глибині,
де тоне тонь ясна,
перловий жайворон топить:
хмар-хмарова весна!

* * *

Блакить мою душу обвіяла,
Душа моя сонця намріяла,
Душа причастилася кротості трав —
Добрідень я світу сказав!

Струмок серед гаю як стрічечка.
На квітці метелик мов свічечка.
Хвилюють, маюють, квітують поля —
Добрідень тобі, Україно моя!

* * *

За хвилею котиться хвиля...
Співа вона пісню, ридає,
Й цілує у берег піщаний,
І геть собі знов одбігає...
 За хмарою хмарка у небі...
 Біжить, підганяє другу;
 Одстане... то знов понесеться,
 Мов землю убачив рідную...
Так мрія за мрією шугає
В розкішному світі, в пустині.
Й гуляє-пурхає, як пташка,
І плаче одна в самотині...

Що місяцю зіроньки кажуть...

Що місяцю зіроньки кажуть ясенькі?
Що шепчуть квітки уночі над рікою?
Про що зітха вітер? Що чують тумани,
Коли гай зелений цілують-милують?

Хотів би я знати, про що той струмочок
У мріях своїх гомонить між травною?
Що листячко шепче, мов дише, в садочку?
Про що очерет пісню сумною дзвонить?

Хотів би я знати, — та хто теє скаже!
Хто скаже мені, що могили гадають...
Чого реве вітер північний в діброві,
Чого він лютує, чому так радіє?

Скриплять і ридають дерева під вітром...
Чого? болить серце, чи доля їх гірка?
Чи давлять важкі, понурії хмари?
І плаче травиця сама при дорозі...

Що бачить у сні став глибокий, таємний?
Кому усміхаються рожі червоні?
А роси! Хто скаже, чиї вони сльози,
Такі дивні, чисті, мов перли коштовні!

Ви знаєте, як липа шелестить...

Ви знаєте, як липа шелестить
У місячні весняні ночі? —
Кохана спить, кохана спить,
Піди збуди, цілуй їй очі.
Кохана спить...
Ви чули ж бо: так липа шелестить.

Ви знаєте, як сплять старі гаї? —
Вони все бачать крізь тумани.
Ось місяць, зорі, солов'ї...
«Я твій» — десь чують дідугани.
А солов'ї!..
Та ви вже знаєте, як сплять гаї!

Молодий я, молодий...

Молодий я, молодий,
Повний сили та одваги.
Гей, життя, виходь на бій, —
Пожартуем для розваги!

Гей, життя, ставай, тремти!
Дай я з тебе посміюся.
Хто сміліший: я чи ти —
Подивлюся, подивлюся.

Горе?.. біль? — як жарт мене.
Скільки сили молоді!
Чи ж моя рука здригне,
Що йде битись без озброї?

Ой скажіть мені, скажіть,
Любі мої сестри, браття:
Що в житті вас так гнітить?
Чом нема у вас завзяття?

Там, де всесвіт я стягну,
Де від болю шаленію, —
Там ніяк вас не збагну,
Вас ніяк не розумію.

Молодий я, молодий,
Повний сили та одваги.
Гей, життя, виходь на бій, —
Пожартуем для розваги!

Де тополя росте...

Де тополя росте,
Серед поля стою.
І шумить, і співа
Жито думку своєю.

Шумить жито, співа,
Заохочує жить.
Вітерець повіва,
Жито хилить, п'янить...

Жито шепче мені,
Як привільно навкруг,
І тремтить вдалині
Й потопа виднокруг...

Гей, простори які.
Любо-мило землі:
Де не глянь — колоски
Та всі в золоті-сріблі.

Де не глянь — колоски
Проти сонця блись-блись...
Лиш ген скраю ліски,
Ніби дим, простяглись...

Лише скраю ліски,
А то все, все жита,
Колоски, колоски,
Тиха думка свята.

Не бував ти у наших краях!

Не бував ти у наших краях!
Там же небо — блакитні простори...
Там степи, там могили, як гори.
А веснянії ночі в гаях!..
Ах, хіба ж ти, хіба ти це знаєш,
Коли сам весь тремтиш, весь смієшся, ридаєш,
Серце б'ється і б'ється в грудях...
Не бував ти у наших краях.

Не бував ти у наших краях,
Бо відтіль не таким би вернувся!
Чув про степ, що ген-ген простягнувся? —
Єсть там люди — й зросли у степах, —
Що не люблять, не вміють ридати.
Що не можуть без пісні і нивки зорати!
Тебе ж завжди я бачу в сльозах...—
Не бував ти у наших краях.

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

(1895—1964)

* * *

На білу гречку впали роси,
Веселі бджоли одгули,
Замовкло поле стоголосе
В обіймах золотої мли.

Дорога в'ється між полями...
Ти не прийдеш, не прилетиш —
І тільки дальніми піснями
В моєму серці прозвениш.

* * *

Спинилось літо на порозі
І дише полум'ям на все,
І грому гордого погрози
Повітря стомлене несе.

Умиється зелене літо
І засміється, як дитя, —
Весни ж і весняного цвіту
Чи я побачу вороття?

Чи весняні здійсняться мрії?
Чи літо не обманить їх?
Чи по степу їх не розвіє,
Мов пух на вербах золотих?

* * *

Цвінуть бузки, садок біліє
І тихо ронить пелюстки,

Напівзабуте знову мріє,
Як помах милої руки.

У небі вітер кучерявий
Колише теплу ю блакить,
І на землі гойдає трави,
І затихає, й знов шумить,

І раптом схоплює на крила
Хвилясті співи журавлів, —
І давня казка, вічно мила,
Зринає крізь хвилястий спів.

* * *

Богданові Рильському

Од голосу пашить і віє
Солодким запахом вишень,
Що розцвіли в ясній надії
На літній синьоокий день.

Ніч, місяць, верби, шелестіння,
Обійми рук і щастя мук,
І в невимовному горінні
Жагучий солов'їний звук.

Над плесом ставу сонні трави,
Татарське зілля, плач лілей, —
І голос милий та лукавий
Напівзакоханих дітей.

* * *

Дотліває вечір. Огник догорає.
Трубить ріг. Утихло гавкання собак.
Вітер засипає. На поля безкраї
Тіні одкидає золотий байрак.

Круг огню ясного ми зійшлися в коло.
Плине мова, ніби по воді листки.
Підніма спрокволу ніч таємне чоло.
Тишина навколо. В тишині — зірки.

* * *

Дні ясності, дні бабиного літа,
Передмандрівне гуртування птиць;
Прозора тиша, сріблом оповита;
Глибокий погляд дальніх таємниць.

В душі сліпа тривога весняна,
Отрутні мрії та отрутні квіти, —
І спогадом нежданим вирина
День ясності, день бабиного літа.

* * *

Пройшло, проглянуло, майнуло
На сонці білим рукавом,
І серце болем стрепенуло,
І дивним подихом війнуло
Над неостуженим чолом.

Без імені і без обличчя,
Як тінь од хмар, як відблиск мрій,
Пробігла хвиля таємнича
В душі моїй.

Ні, це не ти! Та може бути,
Що в цій красі болючих змін
Є сон про тебе півзабутий,
Квіток невидимих отрути,
Церков незримих дальній дзвін.

* * *

Крапивка на ставу цвіте і пахне,
Мигдалі й мед розточуючи звільна.
Забуде *вчора* і брудне, і жажне,
За поплавцем слідкують очі пильно.

Стежки узенькі і жита високі,
І вихорці над ними пил здіймають.
Отак собі пролинуть, друже, роки...
Нехай минають!

Ходи собі шумливими шляхами,
Гукай, кричи, роби акторські жести, —
А я б хотів у тиші, над удками
Своє життя непроданим донести.

* * *

Вертоград моей сестры...

А. С. Пушкин

Меди та пахощі живиці.
Цвіте прозорий вертоград
Край непорочної світлиці,
Де Божий сад Марії сниться
І кедрів патріарший ряд.

Минає дощ, і сніг, і град,
І темних бур зловісні птиці, —
І жертов дольніх аромат,
І співів молитовний лад
У цвіті білому таїться.

Ні міді, ні мечів, ні криці!
Далека смерть, забутий яд!
Дзвенить відро в ясній криниці,
І в тихім куриві живиці
Цвіте прозорий вертоград.

* * *

Коріння дуб розкинув узлувате,
Спокійним віттям захищає дім.
Спиниться б, вороного прив'язати
І помолитись образам святим!

Шлях пролягає, ніби річка жовта,
Що не одбила неба й берегів.
Дуби, дуби! Хоч ви душі промовте,
Одмовте на несказаний порив!

Гніздо звивають ластівки під дахом,
У пущі вие темноокий звір...

І серцю сниться, ніби цим же шляхом
Айвенго їхав на гучний турнір.

* * *

Буває день: в запоні попелястій
Гаї й сади. Заплакане вікно.
Але душа — як підліток у рясті,
Як молоде вино.

Впрягає коней в жовту колісницю,
Немов Ахілл дзвенить струнким бичем,
І діл буденних розбива в'язницю
Осяяним мечем.

І виїжджає в степ. Басують коні,
У небі блискавки горить зигзаг, —
І військо розцвіта на оболоні,
Неначе повний мак.

* * *

Я молодий і чистий,
Як вічність, молодий.
Дорога колосиста
Звивається, мов змії.

Верби зелена гілка,
Як пальмове гілля.
Співає перепілка.
Пручається земля.

В селі моему топлять:
Ясні дими стоять,
І пахощі картоплі
Дітвору веселять.

І дівчина, як парус,
Махнула рукавом...
Нема моєї пари
В селі і за селом!

Вона за морем синім,
За бором за старим,
Вона зрідні пустинням
Та бурям степовим.

* * *

Зелена піна лісу молодого
Дрімотно плеще, як на морі шум.
Блакитні тіні впали на дорогу,
Заворожили мудрі бджоли ум.

Стоять дуби замислено і строго.
Тут — перейшовши молодий самум —
Собі поставлю келію убогу,
Щільник пахучий для останніх дум.

Ліловий чебрик сохне на поляні,
Неначе привид, пробігає цап,
І чути дятла стуки дерев'яні.

Душі здається, що вона могла б
Вас відтворити в ясному свічаді,
Дитячі дні, заплакані і раді.

* * *

Рожевий пил крізь гущу лісову
Рука незрима милостиво сіє,
І падають червінці на траву.
Вечоріє.

Житло почувши, коні срібно ржуть.
Відро, криниця і веселе сіно.
Не знаючи тривоги та розпуть,
Проходить шлях людина.

* * *

Він об'їжджає коней молодих.
Був дощ м'який, і гречка пахне душно.

Став унизу лисніє непорушно,
І теплий світ схилився і затих.

Струнки й сталеві, з гострими ушами,
Ще неслухняні учні молоді:
На тінь свою поглянули в воді
І затремтіли юними тілами.

Заховано за спиною батіг,
А мужні руки твердо стисли віжки.
Минаючи завітчані обніжки,
Він об'їжджає коней молодих.

* * *

Слід копитів занесло сивим димом,
Упала гілка — лапа снігова,
І вітром, невловимим і незримим,
Гойдає омертвілі дерева.

І тіні переходять під скрипіння
Старих осик у льодовій корі,
І все життя здається тільки тінню,
І раптом — іскор налітає рій.

То поїзд лине з гуркотом і свистом,
Червоним оком блискає на сніг...
Кому ж повірить? Іскрам золотистим
Чи сивині осик, осик глухих?

Косовиця

1

Гей, як вийде сонце з-за діброви,
Як на плесі крикнуть сірі гуси
І щаслива в лузі перепілка
З трав роси холодної нап'ється, —

Косарі вмиваються до сонця
Чистою, студеною водою
З голубої, доброї криниці,

Гострять коси, і чутно далеко
Їх мантачок голосну розмову.

Ходить вітер яром та горою,
Плачуть трави, тужать під косою,
Звіробой в'януть на покосі...
Ходить вітер, сушить білі роси.

Ніби ключ веселиків по луку
Походжає рівно та статечно,
Косарі ідуть один за одним,
Білим військом звільна виступають.

Піт обличчя їм рососою мие,
Заливає очі, ніби сльози,
Конюшина падає під ноги,
В тузі клонить голови червоні.

Гей ти, земле, хліборобська мати,
Обперезана річками голубими,
У зеленому високому очіпку,
У мережаній китайчатій запасці,
В плахті, критій квітами ясними,
Ти неси, перенеси на крилах
Косарів од краю і до краю!

Гей ти, вітре, парубче співочий,
Парубче співочий та веселий,
Ти суши червону конюшину,
Провівай навалісті покоси!

Гей ти, сонце, мудрий господарю,
Ти небесний золотий шахварю, —
Ти в'яли червону конюшину,
Напувай медами запашними,
Прикривай гарячими руками
Од дощів, од лютої негоди!

Гей ви, хмари, турки-яничари,
Ви не йдіть ордою на облогу,
Не лякайте косарів у лузі, —
Ви ідіть на море, поза гори,
Дожидайте слушного часу!

Як заходить сонце за діброву,
Як поснуть на плесі сірі гуси,
Косарі вертаються додому
На вечерю, на розмову втішну.

2

То не риба в морі розгулялась,
То не пави в небеса знялися,
Розійшлися дівчата з граблями
По сухих, пахучих покосах.

Ясна водо, молодая вродо,
Що спливла ярами та гаями,
Розливайся синіми річками,
Розтинайся срібними піснями
Над покосами конюшини!

Що зірок на небі у Петрівку,
То копиць високих, мов дзвіниці,
Розсипається по лузі запашному.

Та ясніша над зірки погожі,
Та стрункіша над дзвіниці білі
Походжає дівчина по лугу,
До сестри словами промовляє:

«Сестро, сестро, ти зелена руто,
Ти зозуле в гаї, на калині!
В'ється туга біля мого серця,
Як гадюка, серце обвиває».

А сестра їй: «Сестро нерозважна!
То не туга — молодість буяє,
То стискає серце не гадюка,
Чорні очі обпалили серце,
Аж на дно у серце зазирнули».

Сиза галка лине через балку,
Йдуть шляхом корови із діброви, —
Понад річкою, як річка, розлилася
Парубоча розлога пісня.

Ти кого шукаєш, виглядаєш,
Та чого ти, хлопче, світом нудиш?
Вже стоїть червона конюшина
У копицях рівних та високих,
Вже ідуть додому дві сестриці,
Дві сестриці, бистрокрилі птиці.

Дощ

Благодатний, довгожданий,
Дивним сяйвом осіяний,
Золотий вечірній гість
Впав бадьоро, свіжо, дзвінко
На закурені будинки
Зголоднілих передмість.

Відкривай гарячі груди,
Мати земле! Дощ остудить,
Оживить і запліднить, —
І пшеницею й ячменем
Буйним повівом зеленим
Білі села звеселить.

* * *

Тріпоче сокір, сріблом потемнілим
Знімаючись у вогку височінь, —
І любо впасти на зелену тінь
Натрудженим і наболілим тілом.

Доми, давно порівняні до скринь,
Людські слова з їх розмахом несмілим...
Дай, серце, волю нетерплячим крилам,
Затріпочи, розвійся і полинь!

А серце так: ти ж той листок єдиний
На гілці всеземної деревини,
Ти ж тільки частка, лінія одна!
Зумій же чуть, як переходять соки
Крізь дерево плодюче та високе,
Спізнай, яка у *цілім* глибина!

* * *

В буденщині поцвілій і прокислій,
У поросі неправди і пліток
Ви сяєте, як очі блискавок,
Передчуття грози буйної — мислі.

Темніє небо. Чути дальній крок
Тяжкого грому в тишині навислій.
І враз на груди, у бажанні стислі,
На землю лине пінявий потік.

І радо п'є, здригаючись од щастя,
Земля краплини свіжі та сріблясті,
І хилиться в знемозі сельний крин.

Так ви, тривожні, кличете людину
Од буднів, од застою, од загину
На снігові простори верховин.

* * *

Запахла осінь в'ялим тютюном,
Та яблуками, та тонким туманом, —
І свіжі айстри над піском рум'яним
Зоріють за одчиненим вікном.

У травах коник, як зелений гном,
На скрипку грає. І пощо ж весна нам,
Коли ми тихі та дозрілі станем
І вкриє мудрість голову сріблом?

Бери сакви, і рідний дім покинь,
І пий холодну, мовчазну глибіню
На взліссях, де медово спіють дині!

Учися чистоти і простоти
І, стопгуючи килим золотий,
Забудь про вежі темної гордині.

* * *

Збирають світлі, золоті меди
Веселокрили та прозорі бджоли.
Поглянь, людино, і спокійно йди
На вулиці, на площі, в гай, у поле.

Неси в щільник свій мозок, кров і плоть.
Таких, як ти, кипучі міліони
Ідуть, щоб світ востаннє розколоть
На *так* і *ні*, на біле і червоне.

* * *

Лягла зима. Завіяло дороги.
Тремтять хати від холоду. Клуни
Ховають жито, миршаве і вбоге.
Мороз — погрози пише на вікні.

О, бідний той, хто крізь завої сині
Іде самотньо, мовчки, без мети:
Лише гуртом і пущі, і пустині
З піснями, з гуком можна перейти.

І в час, як білі пави ронять пір'я
На тишу сіл, на хорі городи,
Виходжу на засніжене подвір'я —
І раптом стану юний і радий.

Бо по дорозі, з бідними саквами
Та з міццю думки, волі і руки
Несхиблено, непереможно, прямо
У дальню даль простують юнаки.

Колись шукали істин Піфагори
І для жерців горів огонь наук, —
Тепер всесвітні перелоги оре
У вбогу свитку вдягнений селяк.

Він дасть землі, Микула новочасний,
Незнану міць — і процвіте земля,

І стане лан — як стан злотопоясний,
І нові вруна випестить рілля.

Ідуть і йдуть... А на порозі мати
Залатаним махнула рукавом...
І пада сніг лапатий, волохатий
Спокійно й величаво над селом.

* * *

Осінній холодок над спраглою землею
Шатро гаптоване широко розіп'яв.
І з рук його падуть, як з рога Амальтеї,
Плоди, налиті вщерть, і довгі пасма трав.

О груди, радістю осінньою налиті,
Прозоросте думок і сило синіх жил!
Як сонце, перейти хотів би я по світі,
Щоб з усміхом зайти за мідний небосхил.

Хто зна, чи вславлюсь я ділами голосними,
Чи блискавицею проріжу далеч літ, —
Та любо вірити, що знов земля цвістиме,
І новий плід зачне, і вродить новий плід!

* * *

Студений вітер б'є в холодні вікна,
І олов'яний важко дише став.
Так, знов душа замерзне, знов одвикне
Од радісного коливання трав.

І на снігах паперу дивна повість
Свою мережку вирізьбить ясну
Про молодості легку випадковість
І старості сувору сивину.

О мужній вітре, вчителю єдиний!
Достиглий овоч струшуючи з віт,
Ти вчиш любити все, що перемінне
І що незмінне, як незмінний світ.

* * *

Коли дзвенять черешні
В медовому цвіту,
Узори нетутешні
Із цвіту я плету.

І щось бадьоре сниться —
А може, то ява, —
Немов лице в криниці
Чудовно ожива.

Земля тремтить у млості
І ронить пелюстки,
І невідомі гості
Злітаються в садки.

І думка стала словом,
І в поглядах — пісні,
Коли в цвіту медовім
Черешні запашні.

Подвійна лірика

Упали білорунні хвилі,
Замовкло море. На піску
Ліг жовтий шум. Вітрила білі
Не мчали в далечінь хистку.

І ти промовила: чудесно
На світі жить! (Зовсім Олесь!) —
А я згадав про синю Десну,
Що там — на Україні — десь —

Коріння миє верболозам,
Дітей підгойдує брудних,
І мудрим присипляє розум,
На ум навчаючи дурних,

І ластівок, що день серпневий
Мандрівне краяли крильми,
І вечір радісно-рожевий
З напівзнайомими людьми.

А море склилося. Дельфіни
Не грали. Тільки погляд твій
Та жовто-білі брижі піни
Нагадували буревій.

* * *

Як ліс, як щогли сміливих флотилій,
Знялися руки в темряві глухій.
Чи ж сила є, щоб цій безмежній силі
Сказати: стій?

В безкровні жили наші дайте крові
І тіло вбоге сонцем обпалить!
Хай буде синь, хай буде спів сосновий
І золота мережка верховіть!

Це перший день творіння! Перший розум
І перше слово! Перший квіт і звір!
Радійте, груди, грозам і морозам!
Людино, людям вір!

Юдськість

П. Тичині

Червонобоким яблуком округлим
Скотився день, допілий і тяжкий,
І ніч повільним помахом руки
Широкі тіні чорним пише вуглем.

Солодкою стрілою пізній цвіт,
Скрадаючися, приморозок ранить.
Дзвенить земля, як кований копит.
Зима прийде — і серця не обманить.

Все буде так, як писано в книжках:
Зірчастий сніг, легкий на вітах іній
І голоси самотні у полях.

Та й по снігах, метелицях поплине,
Як у дзвінких, незміряних морях,
Невірний човен вірної людини.

Труди і дні

Зелені вруна стеляться, як вовна.
Картинками старих дитячих книг
Здається далеч. До землі приліг
І слухаю тремтіння невгамовне.

Як віриться, як сниться невимовно,
Який шумить не знати звідки сміх,
Яке це щастя — в radoщах земних
Трудів і днів спивати кубок повний!

Полуменіють сосни. Срібний пил
Бадилля сріблить. Міста профіль строгий
Поволі вплива на небосхил.

І от — в одну збігаються дороги,
В єдиний помах рвуться сотні крил,
В один чертог — усі хатки убогі!

Опівдні

Мохнатий джміль із будяків червоних
Спиває мед. Як соковито й повно
Гуде і стелеться понад землею
Ясного полудня віолончель!

Спочинь! На заступ вірний обіпрись
І слухай, і дивись, і не дивуйся.
Це ж сам ти вколо зеленню розлився,
Огудинням прослався по землі,
Це ти гудеш роями бджіл брунатних,
На ясенових гілках сидячи,
Ти по житах літаєш тонким пилом,
Запліднюючи теплі колоски, —
І твориш ти з людьми і для людей
Нові міста, ти арки ажурові
Над синіми проваллями будуєш!

Заснули води і човни на водах,
Висять рої, як кетяги пахучі,
І навіть сонце, мов достиглий плід,
Здається непорушним...

Тільки ти
Не дався чарам півдня й супокою,
Бо, як сестра, схилилась над тобою
Невтомна подруга, сувора творчість.

День

1

Дощатий тин, болото рудувате,
Нудні калози та туман густий...
А я ж тебе хотів сьогодні, брате,
До провесни вести і довести!

Ну, що ж. Ходімо. Не зважай на воду:
Одважні ми, ми й Либідь перейдем...
Таж Моїсей ніколи до народу
Не сходив із зажуреним лицем!

2

Базар і голуби. Картина давня,
Але хороша. Вітер у півсні
Колишеться. Це ж він у далині
Співав колись на радість Ярославні!

І хочеться до сонця говорить,
Що всі щасливі — голуби і люди, —
Що день іде, що провесна шумить,
Що оживає світ, що радість буде!

3

Набігла хмарка, хмарка перебігла —
То сірий крєп, то синій оксамит.
Дивуєшся: коли ж це ти устигла
Забарвити у нові барви світ?

Зрадлива, всім відома і незнана,
Ти притаїлася, та чути сміх, —
І весело крило аероплана
Переганяє голубів ясных.

* * *

Піднялися крила
Сонних вітряків,
І черешню білу
Вітер розбудив,

І війнув на книги,
Розметав листи...
Серце! Ти не з криги?
Не з заліза ти?

Мова

Треба доглядати наш сад.
Вольтер

Як паросьть виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухайтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов, і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;
У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це натхнення, це людина.

Не бійтесь заглядати у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля;
Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Даля,
Не майте гніву до моїх порад
І не лінуйтесь доглядать свій сад.

З М І С Т

Борис Грінченко

Землякам, що збираються раз на рік на Шевченкові роковини співати Гімн «Ще не вмерла Україна»	3
--	---

Павло Тичина

Квітчастий луг... ..	4
Світає... ..	5
Скорбна мати	5
Весна	7
«Блакить мою душу обвіяла...»	8
«За хвилию котиться хвиля...»	8
Що місяцю зіроньки кажуть... ..	9
Ви знаєте, як липа шелестить... ..	9
Молодий я, молодий... ..	10
Де тополя росте... ..	10
Не бував ти у наших краях!	11

Максим Рильський

«На білу гречку впали роси...»	12
«Спинилось літо на порозі...»	12
«Цвігуть бузки, садок біліє...»	12
«Од голосу пашить і віє...»	13
«Дотліває вечір. Огник догорає...»	13
«Дні ясності, дні бабиного літа...»	14
«Прошло, проглянуло, майнуло...»	14
«Крапивка на ставу цвіте і пахне...»	14
«Меди та пахощі живиці...»	15
«Коріння дуб розкинув узлувате...»	15
«Буває день: в запоні попелястій...»	16
«Я молодий і чистий...»	16

«Зелена піна лісу молодого...»	17
«Рожевий пил крізь гущу лісову...»	17
«Він об'їждає коней молодих...»	17
«Слід копитів занесло сивим димом...»	18
Косовиця	18
Дощ	21
«Тріпоче сокір, сріблом потемнілим...»	21
«В буденщині поцвілій і прокислій...»	22
«Запахла осінь в'ялим тютюном...»	22
«Збирають світлі, золоті меди...»	23
«Лягла зима. Завіяло дороги...»	23
«Осінній холодок над спраглою землею...»	24
«Студений вітер б'є в холодні вікна...»	24
«Коли дзвенять черешні...»	25
Подвійна лірика	25
«Як ліс, як щогли сміливих флотилій...»	26
Юдськість	26
Труди і дні	27
Опівдні	27
День	28
«Піднялися крила...»	29
Мова	29

ГРІНЧЕНКО Борис Дмитрович
ТИЧИНА Павло Григорович
РИЛЬСЬКИЙ Максим Тадейович

ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА

Патріотичні поезії

Головний редактор *О. В. Красовицький*
Відповідальна за випуск *А. С. Юхно*
Художній редактор *Л. П. Вировець*
Технічний редактор *Г. С. Таран*
Комп'ютерна верстка: *І. Л. Цибульник*
Коректор *Р. Є. Панченко*

Підписано до друку 20.04.15. Формат 60×90 ¹/₁₆.
Умов. друк. арк. 2,00. Облік.-вид. арк. 1,41.
Тираж 2000 прим. Замовлення №

ТОВ «Видавництво Фоліо»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.

61057, Харків, вул. Римарська, 21А
Електронна адреса:
www.folio.com.ua
E-mail: realization@folio.com.ua
Інтернет-магазин
www.bookpost.com.ua

Надруковано з готових позитивів
у ТОВ «Видавництво Фоліо»
61057, Харків, вул. Римарська, 21 А
Свідоцтво про реєстрацію
ДК № 3194 від 22.05.2008 р.